

Tel uit je winst

Column

Danielle Oprel

Meidoornhaag kortwieken. Schoffelen tussen de hortensia's. Sneeuwkllokjes langs de oprijlaan verplaatsen. Salontafel schuren en lakken. Kas wassen. Schuur beitsen. Wilgen knotten. Het is nationale vrijwilligersdag en we zijn op de zorgboerderij van boer Jan. Met 45 vrijwilligers kijken we naar de klussen die Jan heeft genoteerd op een flip-over. Een voor een neemt hij de punten door. Achter iedere taak staat hoeveel mensen nodig zijn. 'Ik ga ervan uit dat iedereen doet wat hij goed kan en leuk vindt', zegt Jan. 'Graag vingers omhoog, straks. En als er te veel vingers zijn, zijn er vast mensen die andere taken ook leuk vinden.'

Geen van de genoemde activiteiten heb ik eerder gedaan. Ik kan met moeite een sneeuwkllokje van een hortensia onderscheiden. Mijn extreem dure Supertrash-spijkerbroek kan niet tegen beits en ik vrees het lot van mijn recentelijk gemanicuurde nagels, als ik ga schuren en lakken. Terwijl Jan de klussen uitlegt, kijk ik rond. Wat een bijzonder gezelschap: vaste vrijwilligers van de zorgboerderij, werknemers van de lokale bank, een paar gezinnen en de plaatselijke Rotary. En natuurlijk de zes oud-huisgenoten uit mijn Leidse studentenhuus, met wie ik hier ben beland. Het is mogelijk met deze 45 mensen de lijst met klussen vandaag te klaren. Dat geeft een goed gevoel. Hier wil ik wel bij horen. Hier wil ik aan bijdragen. En ik hoef alleen maar te kiezen wat me leuk lijkt.

Jan noemt de klussen een voor een op, de vingers moeten omhoog. Jan straalt het vertrouwen uit dat de vrijwilligers zich goed over de klussen zullen verdelen. En zo gaat het ook. Samen met bejaarde boer Cor en een van mijn oud-huisgenoten verplaats ik 's morgens een enorme hoeveelheid tuinmeubels met een tractor en schoffel ik op de parkeerplaats. Tijdens het werken worden we nu en dan aangesproken door een van de bewoners. Ik zie oude verwarde mensen achter de ramen, jongere mensen in rolstoelen op het terras, een zwakbegaafde jongen die over het terrein racet in een scootmobiel. Dat zijn wel erg veel ziektebeelden door elkaar. Wat is dit voor zorgboerderij?

Tijdens de lunch legt zorgboer Jan het uit: 'We werken niet met doelgroepen. Er zijn mensen met een zorgvraag en een zorgindicatie die graag bij ons willen wonen. Als wij de zorg die ze nodig hebben kunnen bieden, zijn ze welkom.' We zijn er even stil van. Want hoe moet dat dan met al die doelgroepen door elkaar? En hoeveel mensen werken er? Hoe is de zorg eigenlijk georganiseerd? Jan vertelt over de organisatie: er zijn 76 mensen in dienst, van wie 75 medewerkers in de directe zorg. De teams organiseren alles zelf; de aansturing is zoals wij deze ochtend meemaakten.

Stel je voor dat het op mijn werk net zo zou gaan. De patiënten die zich bij de ggz melden, delen we niet in naar doelgroep, classificatie of zorgprogramma. We bespreken gewoon met de patiënt wat hij nodig heeft. Kunnen wij de behandeling bieden die nodig is, dan is de patiënt welkom. Niet vraaggestuurd als in: u vraagt, wij draaien. Maar wel als in: de patiënt centraal.

Hoe zou het gaan wanneer Jan mijn werk zou aansturen? Zouden we dan wel alle taken verdeeld krijgen? Het vertrouwen dat Jan deze ochtend uitstraalde, voel ik zelf niet gelijk. Ik sms daarom wat bevriende collegae: 'Zeg, als er maandag een flip-over met daarop alle taken op het werk zou staan, wat zou jij dan kiezen?' En tot mijn verbazing komen er zulke verschillende reacties dat het werk best goed verdeeld zou zijn: de een wil meer crisiswerk doen, de ander graag meer persoonlijkheidsonderzoek, de volgende wil de intervisie gaan regelen en het niveau van de behandelplanbespreking aanpakken.

Een collega biedt loonsvermindering aan. Ze schrijft: 'Het fijnste werk vind ik individueel werken met patiënten, dat kan ik ook goed. Maar met de huidige hoge productiedruk kan ik mijn werk niet meer goed doen en verdwijnen dus kwaliteit en plezier. Ik wil best salaris inleveren voor minder productie.' En een ander: 'Ik ben goed in mijn patiëntenwerk maar slecht in administratie- en registratieopdrachten, dat kost me enorm veel tijd en frustratie. Ik wil graag een vollere patiëntencaseload en dan samenwerken met een secretaresse die de administratieklussen van de flip-over doet.' Een volgende collega wil haar werk juist meer zelf organiseren: 'Ik zou wel een ICT-systeem willen maken, waarbij er veel meer autonomie bij patiënt en hulpverlener komt, bijvoorbeeld een systeem waarin patiënten hun eigen afspraken kunnen maken.'

Welke taken van de flip-over zou ik eigenlijk kiezen? Allereerst lekker veel groepsbehandelingen. Van psycho-educatie en vaardigheidstrainingen tot cognitieve-gedragtherapiegroepen en inzichtgevende groepspsychotherapie. En ik zou graag complexe samenwerkingsklussen doen. Een cobehandeling met de verslavingszorg, bijvoorbeeld, of met een forensische polikliniek. Opvallend veel collegae uit deze helemaal niet representatieve steekproef willen trouwens iets met teambuilding van de takenlijst organiseren. En een laatste fijne reactie: 'Ik wil me graag inschrijven voor samen lunchen maandag, Daan. Kan dat ook?'

Na de lunch met boer Jan knot ik wilgen met mijn oud-huisgenoten. Verkleumd staan we op onze ladders. We zagen tot onze armen niet meer kunnen. Om drie uur in de middag is het werk bijna af. We willen graag ons wil-

genlaantje afmaken, maar boer Jan bewaakt de grenzen streng: drie uur is de afgesproken tijd voor thee, gebak en naar huis. Wat een mooie managementstijl: het werk voorbereiden, flip-over klaarzetten, vertrouwen uitstralen en 's middags de mensen weer naar huis sturen.

Tijdens het theedrinken bedenk ik me dat ook in de ggz flink wordt geknot en gesnoeid. Minister Schippers riep begin dit jaar het veld op mee te denken over bezuinigingen in de ggz. Zou ze het organisatiemodel van boer Jan al kennen? Want als ik zijn model doorreken, krijg ik een eenvoudige som: kleinschaligheid, plus de patiënt centraal, plus een behandelaar die doet wat hij goed kan en waartoe hij gemotiveerd is, minus onnodige managementkosten. Tel uit je winst.